

Miroslav Svatoš

V současném náročném období transformace českého agrárního sektoru a celé společnosti nemá problematika trvale udržitelného rozvoje absolutní prioritu, ale to vůbec neznamená, že se jedná o téma, které lze ve sféře výzkumu a vzdělávání či v oblasti reálné politiky příliš odsouvat.

Jsem přesvědčen, že vytvoření strategické vize, založené na projekci alarmujících vývojových trendů globálních problémů vesměs úzce spjatých se zemědělstvím, může významně přispět k formování dlouhodoběperspektivní české agrární politiky lépe než přejímání velmi rozporných a různorodých agrárněpolitických modelů a postupů, uplatňovaných ve vyspělých zemích. Totéž platí v jistém smyslu i o vzdělávacích programech.

Konference o životním prostředí člověka ve Stockholmu v r. 1972, Zpráva Světové komise pro životní prostředí a rozvoj v r. 1987 (Naše společná budoucnost) a Konference OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiro v r. 1992 (Summit Země) představují zcela zásadní přelom v rozpoznání a vymezení základní spojitosti hospodářského vývoje a ohrožení životního prostředí či lidské civilizace. Byla zde již uceleně formulována nutnost a nezbytnost zásadních změn v globálním měřítku.

Svět se nachází ve zlomové situaci, kdy současné politické garnitury svou vůlí a rozhodnutími v mezinárodním kontextu determinují zásadní charakter globální změny.

První, příznivou možnost představuje zvrát v postupující degradaci planety Země a obnovení naděje na přijatelnou a udržitelnou budoucnost.

Druhou, katastrofickou, možností je pokračování dosavadních trendů spojených s nezvratným zhoršováním životního prostředí, které implikují hospodářský úpadek a sociální, politickou či vojenskou nestabilitu v globálním měřítku.

Myšlenka uspořádání konference "Agrární perspektivy III: Trvale udržitelný rozvoj" vznikla na podporu první varianty. V rámci tohoto příspěvku budou uvedeny vybrané rozvojové záměry PEF VŠZ v Praze, které mají podpůrný charakter při uplatňování ideje trvale udržitelného rozvoje v rámci českého agrárního sektoru, ekonomiky a společnosti.

Trvale udržitelný rozvoj - strategie rozvoje lidské civilizace

Idea trvale udržitelného rozvoje je koncepcí zcela převratnou a radikální. Je založena na prosté myšlence vzájemné závislosti všech lidí a přírody. Jejím jádrem je globalizace existujících problémů a princip spravedlnosti mezi současnou a budoucí generací, popř. též v rámci těchto generací.

Nejde o nic jiného než o zajištění potřeb dnešní generace, aniž by byla narušena práva budoucích generací z hlediska stejného přístupu k omezeným zdrojům a bohatství přírody.

Je třeba důrazně konstatovat, že tato pravděpodobně jediná perspektivní koncepce a strategie rozvoje lidské civilizace je založena na zpochybnění funkčnosti a oprávněnosti základních existujících politických a ekonomických mechanismů (demokracie, uplatňovaná nepřímo prostřednictvím voleb politických stran, tržní mechanismus).

Je třeba zdůraznit, že současná situace označovaná často jako krize omezených biologických a přírodních systémů vystavených neomezeným lidským potřebám a požadavkům představuje ve skutečnosti krizi lidských hodnot.

Zakladatel etologie a nositel Nobelovy ceny za biologii Konrád Lorenz popsal již v r. 1972 v knižní podobě 8 rozdílných, avšak příčinně spjatých procesů, které ohrožují lidskou civilizaci. Jedná se o:

1. Přelidnění Země, které vyvolává agresi
2. Devastace přírodního prostředí, která zanechává též negativní stopy v myslích lidí
3. Pracovní tempo moderního člověka jako produkt vnitrodruhového výběru, komercializace a stupňování lidských potřeb
4. Mizení silných lidských citů vlivem změkčilosti
5. Genetický úpadek vyvolaný absencí faktorů, podporujících zachování a rozvoj norem sociálního chování
6. Rozchod s tradicí a růst problémů v porozumění mezi generacemi
7. Rostoucí poddajnost lidstva vůči doktrínám (snižování sociodiversity, vliv masmédií ap.)
8. Nebezpečí spojené s vyzbrojením lidstva nukleárními zbraněmi

Charakteristika těchto procesů odlidštění, které K. Lorenz označil jako 8 smrtelných hříchů lidstva, představuje velký přínos pro poznání člověka. To již samo o sobě představuje příspěvek ke snížení nebezpečí ohrožujících lidstvo.

Tento, svým způsobem jednostranný pohled, však představuje protiváhu přístupům založeným na preferování technických a ekonomických principů.

Postavení PEF VŠZ v Praze vychází z návaznosti na dosavadní vývoj, ze současného stavu a ze strategie rozvoje fakulty.

PEF VŠZ v Praze patří mezi přední pedagogické a vědeckovýzkumná pracoviště v oblasti ekonomiky a řízení agrárního sektoru. Strategie rozvoje PEF pro transformační období a standardní podmínky vyspělé ekonomiky je charakterizována prvkem kontinuity.

Mezi dominantní funkce fakulty patří zejména:

1. Výchova odborníků konkurenceschopných na trhu práce pro oblast celého agrobyznysu v oblasti ekonomiky, managementu, marketingu, obchodu, financí, informatiky aj.,
2. Realizace vědeckovýzkumné činnosti jako základního předpokladu zabezpečení univerzitní úrovně pedagogického procesu, doktorandské přípravy a v neposlední řadě i získání dodatečných finančních prostředků
3. Spolupráce s podnikatelskou a institucionální sférou v rámci celého agrobyznysu
4. Rozvoj zahraničních kontaktů a prohlubování spolupráce se zahraničními universitními a výzkumnými pracovišti s akcentem na partnerské vztahy (pedagogové, studenti)

5. Uplatnění akademické půdy při plnění nenahraditelné funkce nezávislého oponenta ve vztahu vůči orgánům a institucím státní administrativy, vědeckovýzkumné sféry či podnikatelské praxe v rámci agrárního sektoru.

Idea trvale udržitelného rozvoje nepředstavuje v současné době zcela nový poznatek. To však neznamená, že pořádání konferencí na toto téma je neopodstatněné. Naopak. Ani katastrofické vize vycházející z prolongace dosavadních trendů, které mají již střednědobý charakter, nevedly dosud k žádoucím změnám. Dosud žádný stát světa neprojevil vůli a nenastoupil cestu trvale udržitelného rozvoje.

Zcela zásadní věcí pro akceptování ideje trvale udržitelného rozvoje v agrární, hospodářské a společenské praxi je zahrnutí tohoto přístupu či strategie rozvoje do profesní vzdělávací soustavy.

Uplatnění ideje trvale udržitelného rozvoje v rámci rozvojových záměrů PEF a jejích základních funkcí nalézá odraz v několika vybraných aktivitách:

Pedagogická činnost:

- Úprava studijních programů s ohledem na aspekt trvalé udržitelnosti
- Koncipování řešitelského týmu "Vzdělávání" a vlastní řešitelská aktivita v rámci jednotlivých fází rozpracování zemědělské politiky ČR

Vědeckovýzkumná činnost

- řešení vědeckovýzkumných projektů k tématu trvale udržitelného rozvoje
- orientace doktorandské přípravy na témata související s trvale udržitelným rozvojem
- pořádání vědeckých seminářů a setkání

Spolupráce v rámci českého agrobyznysu

- TOP poradenství pro řídicí sféru resortu v oblasti trvale udržitelného rozvoje
- zpracování tematických studií

Spolupráce se zahraničím

- Tempus projekty, partnerské spolupráce
- Výměna relevantních informačních a výzkumných materiálů s akademickými a výzkumnými pracovišti v zahraničí
- Pořádání mezinárodních konferencí k tématu, výměna zkušeností, konfrontace názorů

Vedení PEF VŠZ v Praze zastává názor, že integrální zahrnutí jednotlivých prvků trvale udržitelného rozvoje do všech aktivit akademického pracoviště s patřičným předstihem a důrazem je žádoucím trendem ke zvýšení konkurenceschopnosti. A nejen to. Současně se jedná o naplnění nezastupitelného poslání akademické půdy jakožto místa pro nezávislou oponenturu.